

A túlzott mértékű turizmus hatásmenedzsmentje európai fővárosokban Impact management of overtourism in European capitals

SZÖLLŐS-TÓTH A.

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtan és Világgazdaságtan Intézet
szollostothandrea@gmail.com

A cikk beérkezett: 2021. 12. 01-én, javítva: 2022. 05. 13-án, elfogadva: 2022. 05. 24-án.
The article was received: 01. 12. 2021, revised: 13. 05. 2022, accepted: 24. 05. 2022.

Absztrakt.

Jelen tanulmány legfontosabb célja az Európába irányuló turizmus elemzésén keresztül a leglátogatottabb és a túlzott mértékű turizmus jelenségével leginkább érintett európai fővárosok esetének elemzése. Munkám során a turisták túlzott létszámából adódó nehézségek leküzdésére irányuló tervezett vagy már bevezetett intézkedések feltérképezésére fektettem a hangsúlyt. Ezáltal bemutatásra kerülnek olyan nemzetközi jó gyakorlatok az európai fővárosokból, melyek a kialakult helyzetet kezelésében követendő példának tekinthetők, illetve olyan desztinációk esetei, ahol felkészülten várják az esetleges túlzott turistaáradat megjelenését a bevezetett intézkedésekre alapozva. A túlzott turizmus a pandémia előtt súlyos problémát jelentett számos desztináció esetében, s a járvány megszűnését követően feltehetőleg újra mindennaposá válik a turisták jelenlétéből adódó negatív hatások jelenléte. A kutatás eredményeinek hasznosítása révén a desztinációk felkészültebben várhatják a turistákat; rendelkezve olyan megoldási javaslatokkal, melyek alkalmazhatók lesznek abban az esetben, ha a turisták létszáma ismét megközelíti, esetleg eléri a társadalmi vagy környezeti teherbíró képesség határát.

Kulcsszavak: turizmus, túlzott mértékű turizmus, fenntartható turizmus, főváros, Európa

Abstract

The main objective of this study is to analyse the cases of the most visited European capitals and the ones most affected by the overtourism phenomenon through the analysis of tourism in Europe. The focus of my work is to identify the actions planned or being implemented to overcome the difficulties caused by the overcrowding of tourists. I present international best practices from European capitals that have proved to be good in dealing with the situation and cases of destinations that are prepared for the emergence of overtourism based on the measures that have been implemented. Overtourism was a serious problem for many destinations before the pandemic, and once the pandemic ends, it is likely that the crowding caused by the presence of tourists will become common again. By using the results of this research, destinations can be better prepared for the arrival of tourists, with suggestions for solutions that can be used in the destinations if the number of tourists approaches or reaches the limits of social or environmental tolerance again.

Keywords: tourism, overtourism, sustainable tourism, capital, Europe

JEL-kód: L83, Z32, Q56

Bevezetés

A turizmus kialakulása és elterjedése kezdetben a legtöbbször számára előnyös folyamat volt, hiszen jólétet hozott számos terület lakóinak életébe, életszínvonal emelő hatása korán megmutatkozott. Pozitívan hatott a helyi gazdaságra a munkahelyteremtés, a GDP és GNP növekedése révén. Az elmaradott régiók felzárkóztatásában és a helyi infrastruktúra fejlesztéshez való hozzájárulásában szerepe kiemelkedő az érintett régiókban. A társadalom nem csak a gazdaság erősítésén keresztül érezheti a turizmus fejlesztésének előnyeit, hanem a társadalmi, kulturális élet felélénkülése, a régió szabadidős lehetőségeinek bővülése, a helyi művészetek, kulturális események újjáélesztése révén is. A turizmus hozzájárul továbbá a természeti erőforrások védelméhez, nemzeti parkok létesítéséhez, a természeti környezet értékeinek megőrzéséhez.

A modern turizmus korában azonban az idegenforgalomnak nem csak előnyei, de hátrányai is érezhetőek turistaként és helyi lakosként egyaránt (*Postma – Schmuecker, 2017*).

Számos régió esetében jelent veszélyt az egyoldalú függés az idegenforgalomtól (*Smith – Krannich, 1998*), mely a koronavírus járvány ideje alatt jelentős nehézségeket okozott a szektor foglalkoztatottjai számára. A megnövekedett turistaforgalom okozhatja a számos desztináción végbemenő inflációt, az ingatlanárak emelkedését. Az idegenforgalom hozzájárul továbbá a hagyományos szektorokban tapasztalható munkaerőhiányhoz és a fokozódó gazdasági egyenlőtlenséghez (*Lv, 2019, Mahadevan – Suardi 2019*). A helyi lakosság gyakran szenved hátrányt a turisták létszámából adódó zsúfoltság és tömeg miatt, mely rendszerint konfliktusokat okoz a turisták és az ingatlanulajdonosok között (*Smeral, 2019*). Nézeteltérések nem csak a helyiek és az oda látogató turisták között alakulhatnak ki, hanem a desztináció ingatlanulajdonosai között is, hiszen a helyi lakosainak és az üdülőtulajdonosainak rendszerint eltérhetnek az érdekeik. A turisták jelenlétéből adódóan a lakosság biztonságérzete esetenként gyengülhet, több célpont esetében számolhatnak be a turisták számának növekedésével párhuzamosan végbemenő bűnözés, jogsértések számának emelkedéséről is (*Mátyás et al., 2020*). Mindezekon kívül a vendégszeretet, a kultúra és a vallás kommercializálódása áll szemben a hagyományok felélénkülésével (*Raffay et al., 2014*).

A turizmus által a környezetre rótt negatív hatások köre igen változatos (*Zhang – Liu, 2019*). A népszerű úti célok rendszerint érintettek a nagyobb mennyiségű hulladék kezelésének problémájával, az utcai szemeteléssel, gyakoribbak a rongálások és a vandalizmus is. Erősebben érezhető a légszennyezés, a hőszennyezés, a talajszennyezés, a vízszennyezés és a zajszennyezés is (*Sadeghian, 2019*). Néhány desztináció esetében beszámolnak a tájba nem illő építkezés negatív hatásáról, mely a településképet és a természeti tájat is befolyásolja. A növény- és állatvilág is gyakorta szenved a turisták jelenlétéből adódó károktól, az élővilág pusztítása, veszélyeztetése olyan negatívum, mely számos turisták által kedvelt célpontot érint (*Anup, 2018*).

A turisták által okozott zsúfoltság számos úti cél esetében a turisták túlzott mértékű jelenlétét, túlzott mértékű turizmust, vagyis „*overtourism*” jelenséget okoz. Az *overtourism* viszonylag újkeletű kifejezés a turizmus negatív következményeinek vizsgálatában. Azonban a jelenséget – mely a helyi közösségekre és a környezetre gyakorol káros hatásokat – már évtizedek óta tanulmányozzák.

1. Anyag és módszer

A szakirodalmi háttérrel egyrészt magyar, másrészt idegennyelvű tudományos folyóiratok és szakkönyvek segítségével alapoztam meg. Az európai turistaérkezések tendenciájának bemutatásában a Statista nemzetközi adatbázisa volt segítségemre.

A túlzott mértékű turizmus előfordulását demonstráltam az európai fővárosokban egy kulcsszavas keresési módszerrel, melynek alkalmazása során két online keresőrendszert használtam. A módszer az online keresőfelületeken előforduló találatok számának nagyságán alapszik (*Dudás, 2018; Mitev, 2019*). Használata révén egy újabb módszertani aspektusból láthatjuk a fővárosok viszonyát a túlzott mértékű turizmus jelenségéhez.

Az *overtourism* jelenség vizsgálatát főként kvalitatív módon végeztem, a társadalomtudományok egyik fontos kutatási módszerével – nemzetközi példákat bemutató esettanulmányok által. Elismert nemzetközi szerzők munkáit tekintettem át a turisták létszámából adódó zsúfoltság észleléséről és a konfliktusok elemzéséről, melyek tudományos folyóiratokban jelentek meg. A turisztikai túltelítettség

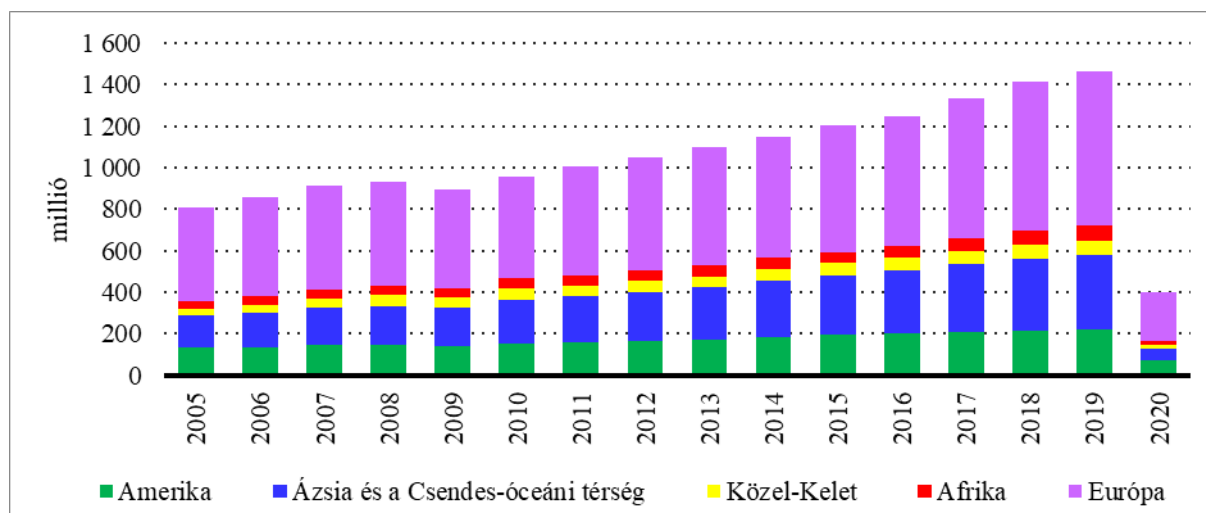
ellen tett lépések felkutatásában külföldi (általában a vizsgált országból származó) szerzők által közzétett internetes forrásokat gyűjtöttem össze, melyek rendszerint az utóbbi néhány évből származó aktuális információkat tartalmaznak.

Munkám során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy az európai fővárosok milyen lépéseket tettek eddig és miket terveznek tenni a jövőben annak érdekében, hogy megfékezzék, megelőzzék a túlzott mértékű turizmusból adódó károkat. Így a tanulmány központjában nem a zsúfoltságból adódó problémák elemzése áll, hanem a problémák kezelésére irányuló törekvések feltérképezése, rendszerezése. A bevezetett vagy tervezett intézkedéseket olyan fővárosok példáján mutatom be, melyek a túlzott mértékű turistaforgalom problémáját azonosították és tettek a megoldásukért, vagy terveznek a kialakult helyzet ellen cselekedni oly módon, mely más érintett városok számára is példaértékű lehet.

2. Eredmények

2.1. Európa legnépszerűbb úti céljai

A turizmus fejlődése, bővülése során a 2010-es években soha nem látott nagyságúra nőtt a világturizmus (1. ábra).

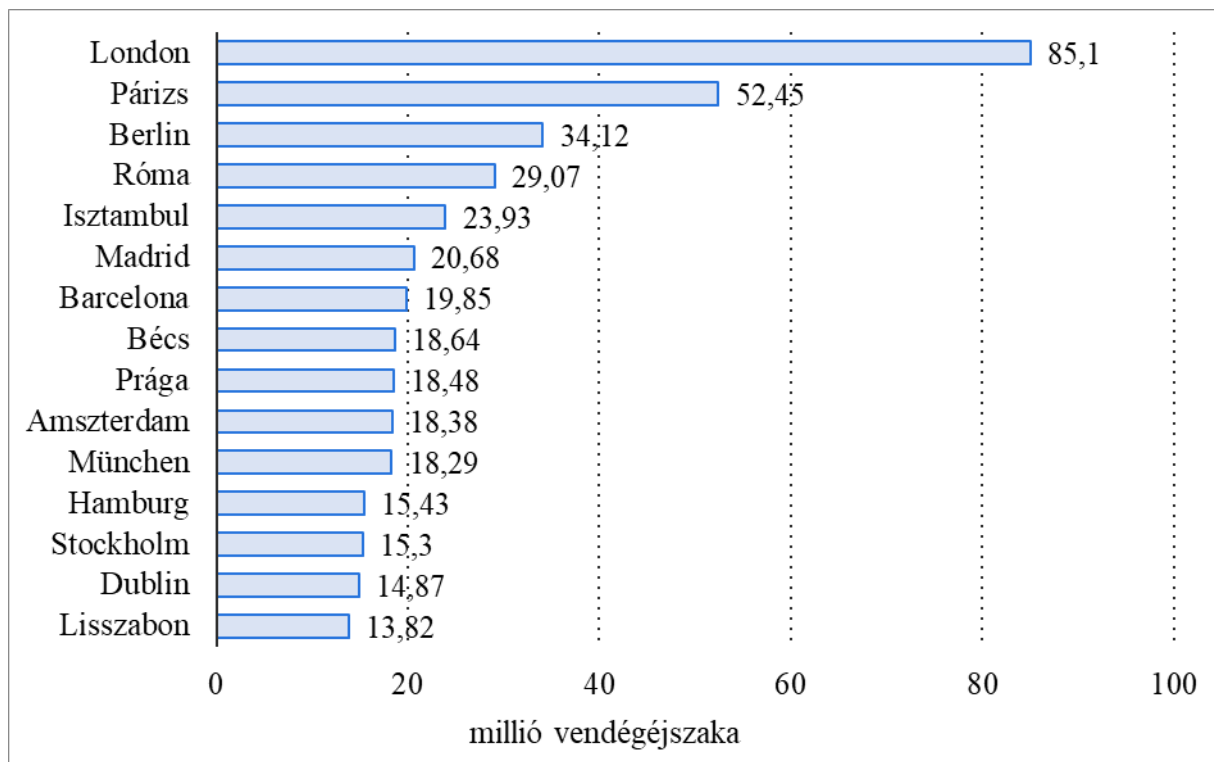

1. ábra: A nemzetközi turistaérkezések száma világszerte 2010 és 2020 között, régiók szerint (millió)

Figure 1: International tourist arrivals worldwide 2010-2020, by region (million)

Forrás: Saját szerkesztés Statista (2021a) alapján, 2021

2019-ben a turistaérkezések száma világszerte meghaladta az 1,4 milliárdot, melynek legnagyobb részét az Európába irányuló utazások tették ki: az európai utazások száma (746,3 millió) felülmúlta a világ többi részére irányuló összes utazás számát is (719,8 millió). Ezt a növekedést csak a 2020-ban tapasztalt koronavírus (COVID-19) világjárvány zavarta meg, melynek hatására a nemzetközi utazásban résztvevő turisták száma világszerte jelentősen csökkent.

2. ábra: Leglátogatottabb európai városok a vendégéjszakák száma alapján (millió) (2019)

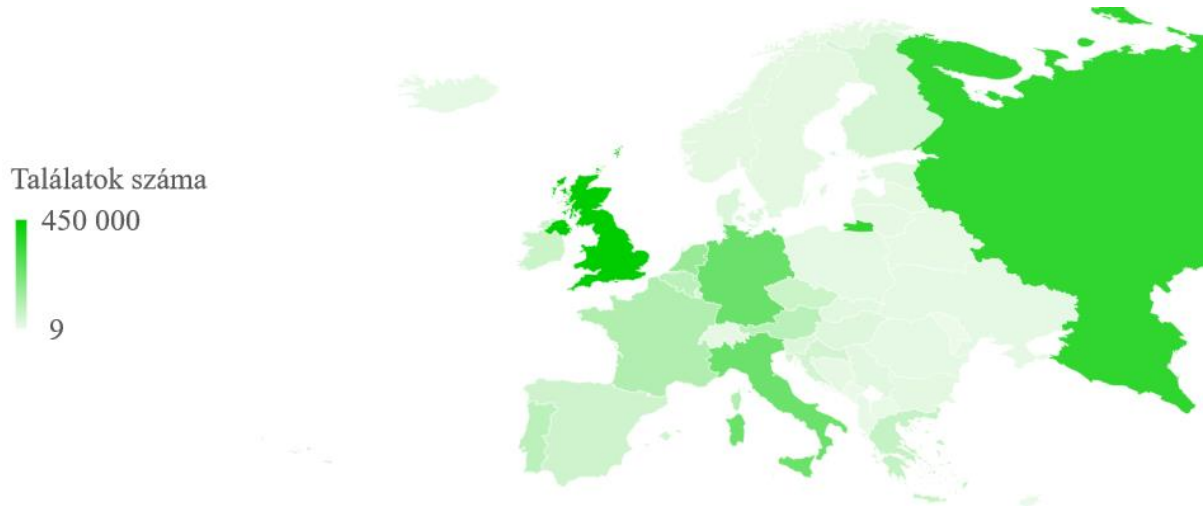
Figure 2: Most visited European cities by number of bed nights spent (million) (2019)

Forrás: Saját szerkesztés Statista (2021b) alapján, 2021

A pandémiát megelőző években a turizmus az egyik leggyorsabban növekvő gazdasági szektor volt. Az európai városokat vizsgálva (2. ábra) a legnépszerűbb London (85 100 millió) volt 2019-ben az ott eltöltött vendégéjszakák számát tekintve. A második európai város Párizs (52,45 millió), a harmadik Berlin (34,12 millió), majd Róma (29,07 millió) és Isztambul (23,93 millió) következik. Érdeemes megjegyezni, hogy a négy leglátogatottabb európai város egyben főváros is, és a 15 legnépszerűbb város között összesen 11 fővárost találunk.

2.2. Az overtourism jelenség előfordulása európai fővárosokban

Arról, hogy az egyes fővárosok milyen gyakran kerülnek összefüggésbe a túlzott mértékű turizmussal, a szakirodalomban található említések száma árulkodhat. Ennek vizsgálatára készítettem egy elemzést, mely során a népszerű online keresőfelület – a Google –, és a sokak által használt tudományos kereső – a Google Scholar – weboldalak találatait használtam. A két online felület keresőmezőjébe a fővárosok angol megnevezését és az „overtourism” kifejezést írva a megjelenített keresési eredmények, vagyis a találatok számát jegyeztem le. A kapott eredményeket térképen ábrázoltam, így a 3. és 4. ábrán minél sötétebb színnel van jelölve az ország, annál nagyobb számú internetes találat tartozik a fővárosához. A felmérést 2021. 11. 22-én végeztem, így a kapott eredmények a 2021. őszi végi állapotot tükrözik.

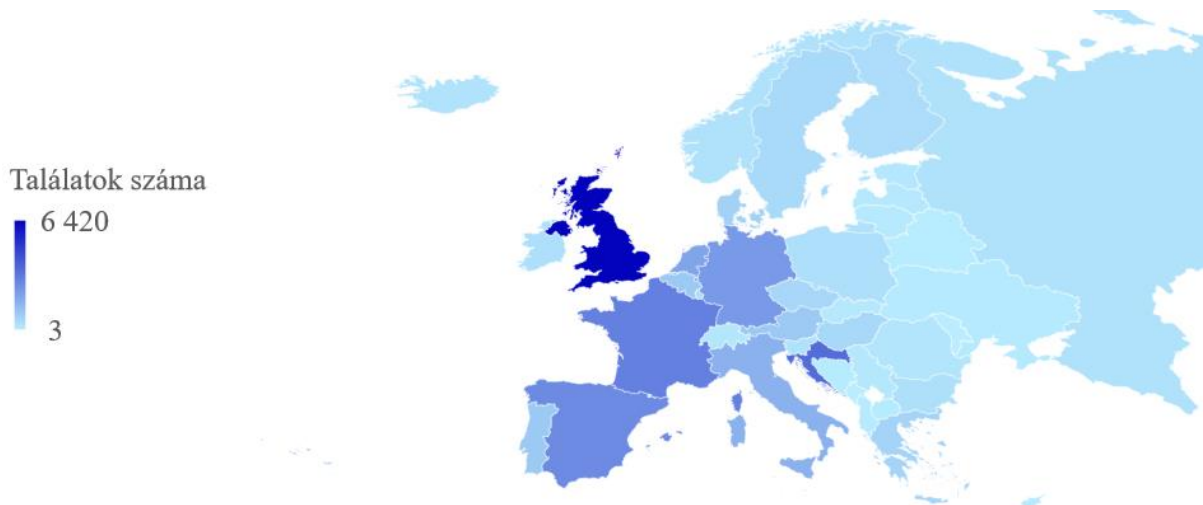

3. ábra: Keresési eredmények száma a Google felületén a főváros angol neve és az „overtourism” kifejezést beírva

Figure 3: Number of search results on Google for the English name of the capital city and the term "overtourism"

Forrás: saját kutatás a Google segítségével

A Google internetes keresőrendszer felületén böngészve a legnagyobb számú keresési eredmény London (450 000), Moszkva (359 000), Berlin (247 000), Róma (245 000), Amszterdam (156 000) és Párizs (113 000) esetében jelent meg (3. ábra). Ugyan a túlzott mértékű turizmust jelenleg csak a fővárosok esetében vizsgálom, az azokat érintő problémák kezelése annál magasabb szinten is megjelenik, az egész ország számára kihívást jelent. Így a fővárosokhoz tartozó országokat sötétebb árnyalattal jelöltem a térképen.

4. ábra: Keresési eredmények száma a Google Scholar felületén a főváros angol neve és az „overtourism” kifejezést beírva

Figure 4: Number of search results on Google Scholar for the English name of the capital city and the term "overtourism"

Forrás: saját kutatás a Google Scholar segítségével

A Google Scholar online kereső használata során jóval kevesebb keresési eredményre számítottam, mivel a Google Tudós egy tudományos kereső, kifejezetten tudományos cikkek, publikációk, könyvek, szaklapok, online folyóiratok megjelenítésére szakosodott. Itt a legtöbb találatot London (6 420), Zágráb (3 540), Párizs (2 990), Madrid (2 690), Berlin (2 280), Amszterdam (1 980) és Róma (1 620) fővárosokra kaptam (4. ábra).

További kutatómunkám során különös figyelmet fordítottam a két lista élén szereplő fővárosok (London, Berlin, Róma, Amszterdam, Párizs) eseteinek áttekintésére.

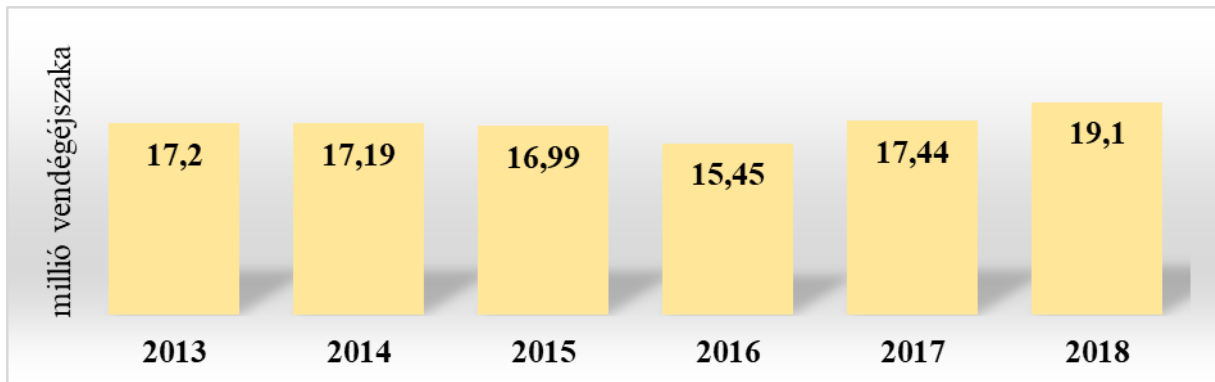
2.3. A helyiek és a turisták között kialakult feszültségek enyhítésére tett lépések

A turizmus negatív gazdasági, környezeti és társadalmi hatásai végett a helyi közösségek és a desztináció területére látogató turisták között a konfliktusok kialakulása igen gyakori.

Célom az Európa fővárosaiban alkalmazott jó gyakorlatokat összegyűjteni és rendszerezni, mely hozzájárulhat ahhoz, hogy ezeket a lépéseket más desztinációk is alkalmazhassák a későbbiekben saját paramétereikre szabva.

2.3.1. Párizs

A világ leglátogatottabb múzeumának – a Louvre Múzeumnak – is otthont adó Párizsba (*Museums.eu, 2021*) turisták sokasága özönlik nap mint nap.

5. ábra: A Párizsban eltöltött nemzetközi vendégéjszakák száma 2013 és 2018 között (millió)

Figure 5: Number of international bed nights spent in Paris between 2013 and 2018 (million)

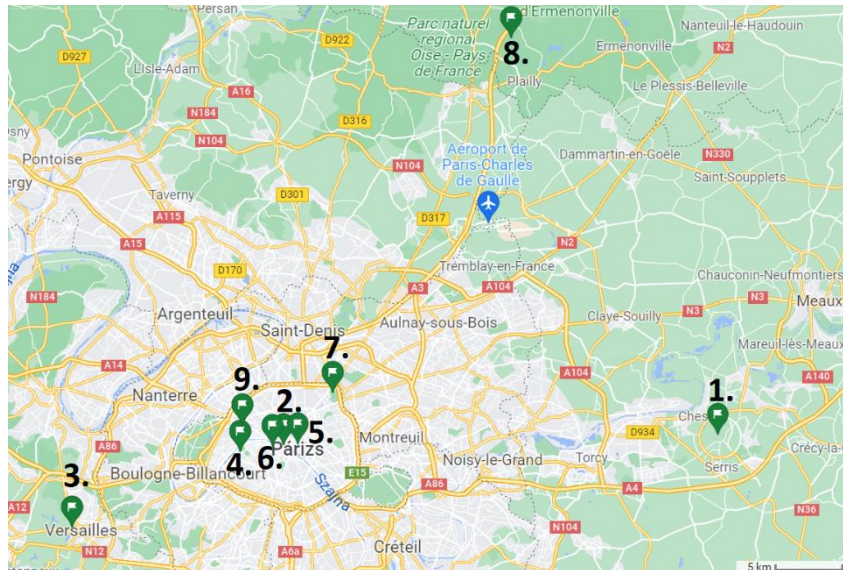
Forrás: Statista, 2021c

A Párizsban eltöltött nemzetközi vendégéjszakák számának alakulását tekintve látható, hogy 2013 és 2018 között egyre többen választották a francia fővárost úti célként (5. ábra). A 2015-ös és 2016-os években tapasztalt kisebb visszaesés feltehetőleg a biztonságérzet gyengülése végett következett be a terrorcselekmények (*Corbet et al., 2019*) valamint a migrációs hullám miatt (*Statista, 2021g*).

Ugyan Európa egyik legnépszerűbb városáról van szó, Párizs utcáin a turisták koncentrációja nem figyelhető meg olyan zavaró mértékben, mint más kisebb európai városokban, melyek történelmi belvárossal, szűk utcákkal rendelkeznek – például Dubrovnik (*Abbasian et al., 2020*) vagy Velence (*Seraphin et al., 2018*).

Párizs abból az okból is könnyebben birkózik meg a turisták jelenlétéből adódó zsúfoltsággal, hogy legfontosabb nevezetességei szétszórtnan helyezkednek el a térben, így a nagyszámú látogató könnyebben kezelhetővé válik.

6. ábra: Párizs leglátogatottabb attrakcióinak (2017) elhelyezése
Figure 6: Location of the most visited attractions in Paris (2017)

Forrás: saját összeállítás a Statista, 2021d adatai alapján a Google Maps, 2021 segítségével

A Google Maps térképes alkalmazás segítségével ábrázoltam a térben a Statista adatait szemléltetve Párizs 2017-ben leglátogatottabb kulturális és szabadidős helyszíneit (6. ábra). Az adatsor szerint Franciaország legtöbb látogatót fogadó 15 intézménye közül 9 található a fővárosban (1. táblázat).

1. táblázat: Párizs leglátogatottabb kulturális és szabadidős helyszínein eladott belépőjegyek száma (2017)
Table 1: Number of tickets sold for the most visited cultural and leisure attractions in Paris (2017)

	Attrakció megnevezése	Eladott belépőjegyek száma (ezer)
1.	Disneyland Párizs	14 860
2.	Louvre Múzeum	8 022
3.	Versailles-i kastély	7 714
4.	Eiffel torony	6 207
5.	Pompidou központ	3 338
6.	Musée d'Orsay	3 178
7.	City of Science and Industry	2 439
8.	Astérix Park	2 030
9.	Arc de Triomphe	1 583

Forrás: Saját szerkesztés Statista (2021d) alapján, 2021

A 2017-ben majdnem 15 millió darab belépőjegyet árusító párizsi Disneyland-be érkezők figyelmét a tematikus park honlapján hívják fel arra, hogy a Walt Disney Parks and Resorts irányelvei szerint a parkokban nem engedélyezett a kamerák és mobiltelefonok meghosszabbítására alkalmas rudak, például szelfibotok használata (Disneylandparis.com, 2021).

Párizsban a turisták létszámából adódóan gondot okoz a csoportos turizmus, hiszen nagy tömegek érkeznek különjáratú autóbusszokkal egy-egy attrakcióhoz, amikor pedig egyszerre több csoport is érkezik az adott helyszínre, ideiglenesen zsúfolttá válnak a desztinációk. A csoportos turizmus megfékezése érdekében a város vezetése a turistabuszok kitiltása mellett döntött a városközpontból (Skirka, 2019). Mindezzel párhuzamosan a város tovább fejlesztette a bérelhető környezetbarát közlekedési eszközparkját (kerékpárok és elektromos motorkerékpárok) (Brady, 2019). A főváros fejlesztései között megtalálható az új kerékpárutak létesítése és a már meglévő járdák szélesítése is. Az intézkedés a város tisztább, egészségesebb levegőjéhez, a zaj és a torlódások csökkentéséhez és a helyiek mindennapi akadálytalanabb közlekedéséhez is hozzájárulnak.

A világon a legtöbbet érdeklő múzeum – a Louvre múzeum – egy napra bezárt 2019-ben, miután az alkalmazottak a túlszűfoltásra panaszkodva sztrájkhoz folyamodtak. A 2017-ben több, mint 8 millió belépőjegyet értékesítő múzeum dolgozói korábban gyakran panaszkodtak a túlszűfolt terekre, a

kezelhetetlen mennyiségű látogatóra (Hariharan, 2020). A múzeumban gyakoriak a felújítási, rekonstrukciós munkálatok, melyek el is húzódnak egy-egy nem várt eset miatt. Ilyenkor a lezárt részek végett a tömeg kisebb fogadótérbe kényszerül, mely fokozza a zsúfoltságot. A 2019-es sztrájkot követően a múzeum menedzsmentje kötelező helyfoglalási rendszer kiépítését kezdeményezte valamint a hatalmas vendégforgalom könnyebb kezelhetősége érdekében több alkalmazott felvételét ígérte. Továbbá összehangolták a felújítási projekteket, hogy a lehetőségekhez mérten egyszerre minél kevesebb részleg legyen lezárva a látogatók előtt (Amiel, 2019).

A Franciaország fővárosát érintő túlzott turizmus ellen tervezett vagy már bevezetett intézkedéseket és az intézkedések céljait a 2. táblázatban összegzem.

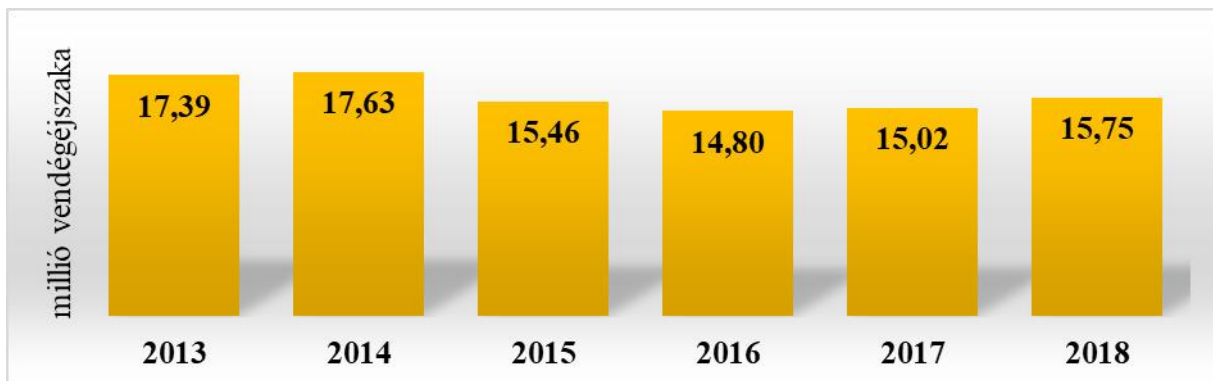
2. táblázat: Az overtourism leküzdése érdekében tett/tervezett lépések és azok céljai Párizsban
Table 2: Actions taken/planned to fight overtourism in Paris and the goals of the actions

Tervezett / bevezetett intézkedés	Az intézkedés legfőbb célja, haszna
Turistabuszok kitiltása a városközpontból	Környezetbarát közlekedési formák használatának elősegítése, csoportos turizmus megfékezése
Kerékpárutak létesítése, járdák szélesítése	Környezetbarát közlekedési formák használatának elősegítése, csoportos turizmus megfékezése
Szelfibotok használatának tilalma	Balesetveszély csökkentése
Online helyfoglalási rendszer	Az egy időben a helyszínen tartózkodó turisták számának kontrollja
Több alkalmazott felvétele	A látogatók menedzselése
Felújítási projektek ütemezésének összehangolása	A lehetőségekhez mérten a legnagyobb tér biztosítása a látogatók számára

Forrás: Saját szerkesztés a felhasznált források alapján

2.3.2. Róma

Az olasz főváros Európa egyik legrégebbi, folyamatosan lakott városa méltán népszerű úti cél a turisták körében.

7. ábra: Nemzetközi vendégéjszakák száma a római szállodákban 2013 és 2018 között (millió)

Figure 7: International bednights spent in hotels in Rome between 2013 and 2018 (million)

Forrás: Saját szerkesztés Statista (2021e) alapján, 2021

A 2013 és 2018 közötti periódus adatait vizsgálva elmondható, hogy a római szállodák vendégforgalma a terrorcselekmények miatt bekövetkezett csekély visszaeséstől eltekintve kiegyenlített volt (7. ábra).

A nagy tömegeket csábító fővárosban gondot jelent az overtourism jelenség, gyakorta válnak zsúfolttá az óváros részét képező terek. A város vezetésének szigorítania kellett a szabályozásokat, nagyobb bírsággal sújtani a szabálytalankodókat az olyan esetekben, mint például az utcán, a történelmi műemlékek környezetében történő alkoholos ital fogyasztása, szeméttelés, a szökőkutakban való fürdőzés, a felsőruházat nélkül járás a városban (Brady, 2019). A legtöbb műemlék látogatása belépőjegy vásárlásához kötött, ezen kívül növelték az idegenforgalmi adó mértékét is, melyek

hozzájárulnak a bevételek növekedése révén az attrakciók állagának megőrzéséhez és a hozzájuk tartozó infrastruktúra kiépítéséhez, fenntartásához.

Az Olaszországba látogató turistákat meglepte az az újonnan bevezetett korlátozás, melynek értelmében tilos leülni a híres Spanyol Lépcső lépcsőfokaira. Az intézkedés célja a zavartalan közlekedés fenntartása volt (Itzkowitz, 2019, Staudenmaier, 2019).

Korábban Róma üdvözölte a turistabuszok jelenlétét a belvárosban, azzal a magyarázattal, hogy a tömegközlekedés környezetbarátabb alternatíva a személygépjárműveknél, s kevésbé járul hozzá a közlekedési dugók és torlódások kialakulásához is. A főváros infrastruktúrájára gyakorolt negatív hatások miatt azonban – Párizshoz hasonlóan – Róma vezetése kitiltotta a történelmi városközpontból a turistabuszokat (Diskin, 2019), s három, autóbuszok számára kijelölt zónát hozott létre, melyek időbeli korlátozásokkal működnek (Peltier, 2018).

Rómában nem csak a turisták részére vezettek be szigorításokat, de az utcai művészek és az alkoholt árusító kereskedők tevékenységére is érvényesek a szabályozások (pl.: hajnali 2 óra után tilos alkoholos italokat árusítani) (Staudenmaier, 2019).

Rómában a túlzott mértékű turizmus ellen tett legfontosabb lépéseket a 3. táblázatban foglalom össze.

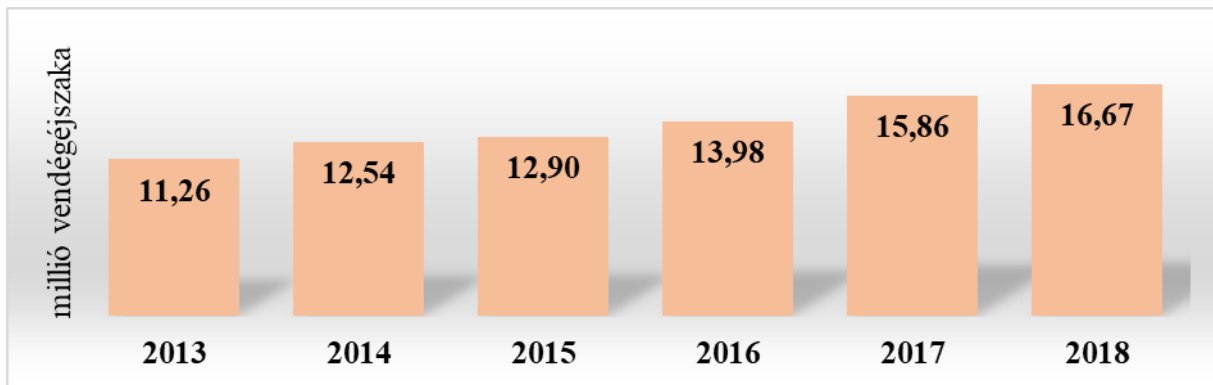
3. táblázat: Az overtourism leküzdése érdekében tett/tervezett lépések és azok céljai Rómában
Table 3: Actions taken/planned to fight overtourism in Rome and the goals of the actions

Tervezett / bevezetett intézkedés	Az intézkedés legfőbb célja, haszna
Turistabuszok kitiltása a városközpontból	Környezetbarát közlekedési formák használatának elősegítése, csoportos turizmus megfékezése
Alkoholos ital fogyasztásának / árusításának korlátozása	Randalírozás, vandalizmus, szemetelés megelőzése
Szökőkutakban való fürdőzés tilalma	Fertőzések kialakulásának korlátozása, randalírozás megfékezése
Felsőruházat nélkül járás tilalma	Vallási és kulturális intézmények tiszteletben tartásának elősegítése, a helyiek hétköznapi nyugalmának, kultúrájának megőrzése
Műemlékek látogatásának belépőjegy vásárlásához kötése	Az értékek megóvásának, rekonstrukciójának finanszírozása, a látványosságok infrastruktúrájának kiépítésére és fenntartására anyagi háttér megteremtése
Műemlékek környezetében való hosszas tartózkodás tilalma	Használati célú emlékek hétköznapi funkciójának betöltésének elősegítése, helyiek életvitelének fenntartása, értékek állagmegóvása, tömeg és zsúfoltság megfékezése
Idegenforgalmi adó mértékének növelése	A helyi értékek megóvásának finanszírozása, infrastruktúrafejlesztés költségeinek megteremtése

Forrás: Saját szerkesztés a felhasznált források alapján

2.3.3. Amszterdam

A holland fővárosra – mely körülbelül 100 szigetre tagolódik a folyók és csatornák által – turisták tömege kíváncsi évről évre.

8. ábra: Az Amszterdamban eltöltött szállodai vendégéjszakák száma 2013 és 2018 között (millió)

Figure 8: Number of hotel bed nights spent in Amsterdam between 2013 and 2018 (million)

Forrás: Saját szerkeszté Statista (2021f) alapján, 2021

Amszterdam szállodai vendégéjszakáit a 2013 és 2018 közötti periódusban oszlopdiagramon ábrázoltam (8. ábra). A korábban vizsgált két fővárossal – Párizssal és Rómával – ellentétben Amszterdam vendégforgalma nem csökkent a néhány évvel ezelőtti terrorcselekmények hatására, így Amszterdam vezetése kénytelen volt felhagyni a beutazás népszerűsítésével és a rekordmennyiségű látogató kezelésére összpontosítani. A városvezetés tervei között szerepelt a látogatók Amszterdamban és a tulipánkerteken kívülre irányítása, s korábban ismeretlen területek reflektorfénybe állítása, mely révén megvalósítható a látogatók egyenletesebb elosztása, és az, hogy több régió és több helyi lakos részesüljön a látogatások bevételeiből (Bartels, 2018). A helyi turisztikai tanács szerint a jelenlegi kínálat javítása és a jövőbeni kínálat kialakítása oly módon kell, hogy megvalósuljon, hogy azzal különböző érdeklődésű turistákat vonzzanak az országba, akik nem feltétlenül a legnépszerűbb látványosságokat tekintik meg, és nem feltétlenül a turisták által legkedveltebb időszakban (Clausing, 2019).

A főváros és a közigazgatás székhelye – Hága – korábban versenytársként azonosította egymást, azonban néhány éve kooperációra léptek az overtourism leküzdése érdekében. Amszterdam a tömegturizmus miatt szenved, míg Hága képes több turistát fogadni. A közös cél megvalósítása érdekében például az amszterdami vasúti pályaudvaron rendszerint népszerűsítik Hágát és díjmentes vonatjegyeket adnak az érdeklődőknek a királyi család és a nemzetközi bíróság városába (Bozta, 2019).

A városban található népszerű fotópont, az „I Amsterdam” feliratú tábla eltávolítása szintén hozzájárult ahhoz, hogy a várost meglátogató turisták csoportosulása kevesebb negatív hatást eredményezzen, hiszen korábban naponta körülbelül 6000 fotó készült a táblával (Adams, 2018).

Ahogy Velencében, úgy Amszterdamban is kimutatható a hatalmas tengerjáró hajók okozta károk sokasága, így 2019-ben 9 \$-os utasonkénti adó kivetését vezette be a kormány az óceánjárókra és tengerjáró hajókra (Baratti, 2019).

A népszerű turisztikai desztináció által a túlzott mértékű turizmus negatív hatásainak enyhítése érdekében bevezetett vagy tervezett intézkedéseket, a 4. táblázatban tüntetem fel.

4. táblázat: Az overtourism leküzdése érdekében tett/tervezett lépések és azok céljai Amszterdamban
Table 4: Actions taken/planned to fight overtourism in Amsterdam and the goals of the actions

Tervezett / bevezetett intézkedés	Az intézkedés legfőbb célja, haszna
Desztináció népszerűsítésének felhagyása	Tömeg és zsúfoltság megfékezése, a környezet óvása, a helyi lakosság életminőségének javítása
Kevésbé látogatott helyek népszerűsítése (pl.: marketing eszközökkel, ingyenes utazásra jogosító jeggyel)	Tömeg és zsúfoltság megfékezése, az idegenforgalomból származó bevételek koncentrációjának oldása
Új kínálati elemek kialakítása	Tömeg és zsúfoltság megfékezése, az idegenforgalomból származó bevételek koncentrációjának oldása
Tömegeket vonzó mesterségesen kialakított attrakció eltávolítása	Tömeg és zsúfoltság megfékezése

Forrás: Saját szerkesztés a felhasznált források alapján

2.3.4. Jó gyakorlatok más európai fővárosokból

Dánia fővárosában rendszerint okoz konfliktusokat a turisták jelenléte, így Koppenhágában a városvezetés a helyiek nyugalmanak megőrzése érdekében úgynevezett csendes zónákat hozott létre. Koppenhágában korlátozzák az újabb kocszmák és éttermek megnyitását azokon a helyeken, ahol már eleve sok vendéglátóhely üzemel (Staudenmaier, 2019).

Londonban az Airbnb lakásokat az ingatlanok tulajdonosai évente maximum 90 éjszakára adhatják ki. Ezzel az intézkedéssel próbálják védeni a szállodákat, akik az Airbnb megjelenésével kisebb arányban részesülnek a turisták által generált bevételekből (London, 2021).

A közép-európai fővárosok – például Budapest és Prága – a szervezett kocsmezások és legénybúcsúk, lánybúcsúk piacán kiemelkedő ár-érték arányú szolgáltatásaival tűnnek ki (Henley, 2020). A népszerű szórakozóhelyek kései nyitvatartásukkal negatív externáliaként azonosíthatók a helyi lakosság érdekeit tekintve. Budapesten már készült egy javaslat a bulinegyedként elhíresült területen lévő kocszmák, bárók és diszkók nyitvatartásának szabályozása céljából, azonban ez a javaslat nem került elfogadásra. Végül a VII. kerületi önkormányzat 2020-tól rendelettel szabályozza az üzletek nyitvatartását, mely alól a bulinegyed intézményei – „Az Önkormányzat Király utca - Erzsébet körút - Rákóczi út - Károly körút által határolt területén (Erzsébetváros, 2020, p. 1.)” – kivételt képeznek.

5. táblázat: Az overtourism leküzdése érdekében tett/tervezett lépések és azok céljai más európai fővárosokban
Table 5: Actions taken/planned to fight overtourism in other European capital cities and the goals of the actions

Tervezett / bevezetett intézkedés	Az intézkedés legfőbb célja, haszna
Csendes zónák létrehozása	A helyiek nyugalmanak megőrzése, a helyi lakosság életminőségének javítása
Újabb kocszmák és éttermek megnyitásának korlátozása	Tömeg és zsúfoltság megfékezése, az idegenforgalomból származó bevételek koncentrációjának oldása
Airbnb lakáskiadások korlátozása	A szállodák szobakapacitás-kishasznátságának erősítése
Lakóövezeti szórakozóhelyek nyitvatartásának szabályozása	A helyiek nyugalmanak megőrzése, a helyi lakosság életminőségének visszaállítása

Forrás: Saját szerkesztés a felhasznált források alapján

3. Következtetések és javaslatok

A tanulmány fókuszába olyan európai fővárosok kerültek, melyek az overtourism jelenség leküzdése érdekében különböző intézkedéseket vezettek be vagy terveznek bevezetni a jövőben. Ahogyan az egyes alfejezetekben bemutatott táblázatokban (2.; 3.; 4.; 5. táblázat) foglaltak jól mutatják, az intézkedések köre sokszínű, azonban a védeni kívánt területek jórészt a természeti környezet és az épített örökség megóvását, illetve a helyi lakosság életszínvonalának megőrzését helyezik a középpontba.

Jelen tanulmány kizárólag az európai fővárosok népszerűségével foglalkozik, mivel a fővárosok iránti érdeklődés az országos turisztikai forgalom jelentős részét teszik ki. A sokak által kedvelt fapados légitársaságok hagyományosan a fővárosokba indítják a legtöbb járatukat, így a turisták koncentrációja az európai fővárosokban igen nagy. Az elmúlt néhány évben a diszkont légitársaságok által bejelentett új úti célok között azonban már megtalálható számos olyan desztináció is, mely nem főváros. Úgy vélem, ez a trend jó irányba mutat, hiszen a lehetőségek bővülése révén csökkenthető a fővárosaktól érintő túlzott mértékű turizmus. A kevésbé népszerű, nem fővárosi desztinációk irányába közlekedő járatok jegyárainak relatív csökkentése még nagyobb mértékben járulhatna hozzá az egyszerre egy helyen tartózkodó turisták tömegének csökkentéséhez.

Követendőnek tartom a gyakorlatot, mely szerint az újonnan kialakított mesterséges vonzerők (pl. tematikus parkok, fürdők, vidámparkok, fesztiválok) nem a fővárosok belvárosi területeit célozzák meg, hanem a külvárosi részeket vagy még inkább a kevésbé ismert településeket, ahol képesek és hajlandóak is több turista fogadására.

Ugyan ebben a tanulmányban kifejezetten a fővárosok esetei kerültek vizsgálat alá, az overtourism jelenség kontrollálása nem csak a fővárosok vezetésének feladata. A turisták menedzselése, a kevésbé népszerű helyszínek megismertetése a turistákkal olyan feladat, melyet az ország turisztikai vezetése láthat el leghatékonyabban.

Összefoglalás

Munkám során a túlzott mértékű turizmus által generált problémák megoldására tett lépések összegyűjtésére és rendszerezésére tettem kísérletet az európai fővárosok eseteinek vizsgálatán keresztül. A turisták által leginkább látogatott fővárosok közül Párizs, Róma és Amszterdam helyzetét elemeztem részletesen, említést tettem továbbá London, Prága, Budapest és Koppenhága fővárosokban alkalmazott vagy a jövőben alkalmazni kívánt szabályozásokról is.

A természeti környezet megóvása érdekében tett intézkedések célja főként a környezetbarát közlekedési formák használatának elősegítése (pl. bérelhető elektromos járművek, kerékpárok), a vandalizmus, szemetelés megelőzése (pl. szigorú büntetések, magas pénzbírság révén). Az értékek megóvásához hozzá tartozik az épített örökség védelme is, az épített örökség rekonstrukciójának megvalósítása, állagmegőrzése.

A fővárosokban bevezetésre kerülő korlátozások közül számos az egyszerre egy desztináció területén tartózkodó turisták nagyságához köthető, igyekeznek a csoportos turizmust megfékezni, a látogatókat menedzselni, ezzel egy időben a lehetőségekhez mérten a legnagyobb teret biztosítani a látogatók számára.

Fontos szerepe van a helyi társadalmat érintő intézkedéseknek, melyek célja legtöbbször a helyiek hétköznapi nyugalmanak megőrzése, életminőségének visszaállítása, kultúrájának megőrzése, a vallási és kulturális intézmények tiszteletben tartásának elősegítése.

Gazdasági oldalról tekintve az ország érdekeit szem előtt tartva kiemelten fontos, hogy ne csak a fővárosok vagy a legnépszerűbb turisztikai desztinációk jussanak hozzá az idegenforgalomból származó bevételekhez. Számos bevezetett intézkedés célja a turisztikai bevételek koncentrációjának oldása kevésbé ismert úti célok és látványosságok népszerűsítésével.

Bár a koronavírus járvány megszakította a turizmus dinamikus bővülését, a vírus elmúltával feltehetőleg a turizmus fejlődése újabb csúcspontokat fog megdönteni. Kutatásom célja, hogy az összegyűjtött és rendszerezett jó gyakorlatok alkalmazásával hozzájáruljak ahhoz a törekvéshez, hogy a járvány utáni időszakban egy fenntarthatóbb turizmus legyen megvalósítható.

Irodalomjegyzék

Abbasian, S., Onn, G., Arnautovic, D. (2020): *Overtourism in Dubrovnik in the eyes of local tourism employees: A qualitative study*. Cogent Social Sciences, 6(1), 1775944. <http://dx.doi.org/10.1080/23311886.2020.1775944>

Adams, C. (2018): *I Amsterdam letters removed amid fears over mass tourism*. Independent. <https://www.independent.co.uk/travel/news-and-advice/amsterdam-letters-removed-tourism-netherlands-rijksmuseum-a8669901.html> 2021. 09. 24.

- Amiel, G. (2019): *Mass tourism troubles the residents of Paris, France*. <https://www.stuff.co.nz/travel/news/114402962/mass-tourism-troubles-the-residents-of-paris-france> 2021. 09. 12.
- Anup, K. C. (2018): *Tourism and its role in environmental conservation*. Journal of Tourism and Hospitality Education, 8, 30-47. <https://doi.org/10.3126/jthe.v8i0.20009>
- Baratti, L. (2019): *Amsterdam Raises Tourist Taxes, Making Them Highest in Europe*. Travel Pulse. <https://www.travelpulse.com/news/destinations/amsterdam-raises-tourist-taxes-making-them-highest-in-europe.html> 2021. 09. 29.
- Bartels, T. (2018): *Amsterdam will den Tourismus eindämmen*. Stern. <https://www.stern.de/reise/europa/amsterdam-will-den-tourismus-eindaemmen-7988802.html>. 2021. 09. 21.
- Boztas, S. (2019): *Overwhelmed Amsterdam sends tourists to the Hague*. The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/09/15/overwhelmed-amsterdam-sends-tourists-hague/>. 2021. 10. 05.
- Brady, S. (2019): *How cities around the world managed overtourism in 2019*. Lonely Planet. <https://www.lonelyplanet.com/articles/new-rules-overtourism-in-2019> 2021. 10. 02.
- Clausing, J. (2019): *Too many visitors: The Netherlands ditches tourism promotion*. Travel Weekly. <https://www.travelweekly.com/Europe-Travel/The-Netherlands-ditches-tourism-promotion> 2021. 09. 28.
- Corbet, S., O'Connell, J. F., Efthymiou, M., Guiomard, C., & Lucey, B. (2019): *The impact of terrorism on European tourism*. Annals of Tourism Research, 75, 1-17. DOI: 10.1016/j.annals.2018.12.012
- Diskin, E. (2019): *Rome is banning tour buses from driving around its historic city center to protect iconic landmarks*. Business Insider. <https://www.businessinsider.com/rome-banning-tour-buses-from-historic-center-2019-1> 2021. 10. 12.
- Disneylandparis.com (2021): *Are selfie sticks allowed to be used in Disneyland Paris Parks?* <https://www.disneylandparis.com/en-gb/faq/theme-parks/selfie-sticks/> 2021. 10. 23.
- Dudás A. (2018): *Információs műveltség felsőfokon*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634542421>
- https://mersz.hu/hivatkozas/m387imf_113_p7#m387imf_113_p7 2022. 05. 11.
- Erzsébetváros (2020): *Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 25/2020. (VI.25.) önkormányzati rendelete az üzletek éjszakai nyitvatartási rendjéről*. https://www.erzsebetvaros.hu/uploads/files/25_2020_az_uzletek_ejszakai_nyitvatartasi_rendjerol-1046.pdf 2021. 09. 27.
- Google Maps (2021): <https://www.google.com/maps/@48.9598376,2.2568831,10.28z?authuser=1> 2021. 10. 23.
- Hariharan, A. (2020): *From Amsterdam To Venice, Cities That Are Fighting Over-Tourism With Restrictions & Curbs*. The Economic Times. <https://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/from-amsterdam-to-venice-cities-that-are-fighting-over-tourism-with-restrictions-curbs/paris-france/slideshow/73578744.cms> 2021. 10. 18.
- Henley, J. (2020): *Overtourism in Europe's historic cities sparks backlash*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/25/overtourism-in-europe-historic-cities-sparks-backlash> 2021. 10. 21.
- Itzkowitz, L. (2019): *Rome Bans Sitting on the Spanish Steps*. Afar. <https://www.afar.com/magazine/rome-bans-sitting-on-the-spanish-steps> 2021. 10. 11.
- London (2021): *Short term and holiday lets in London*. <https://www.london.gov.uk/what-we-do/housing-and-land/improving-private-rented-sector/short-term-and-holiday-lets-london> 2021. 10. 21.
- Lv, Z. (2019): *Deepening or lessening? The effects of tourism on regional inequality*. Tourism Management, 72, pp. 23-26. DOI:10.1016/j.tourman.2018.11.009
- Mahadevan, R., Suardi, S. (2019): *Panel evidence on the impact of tourism growth on poverty, poverty gap and income inequality*. Current Issues in Tourism, 22(3), 253-264. <https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1375901>

- Mátyás, Sz., Németh, J., Ritecz, Gy. (2020): *A turizmusbiztonság társadalmi és gazdasági összefüggéseinek statisztikai vizsgálata*. Területi Statisztika, 2020, 60(5): pp. 567–580; DOI: 10.15196/TS600503.
- Mitev A. Z. (2019): *Kutatásmódszertan a turizmusban*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634544135>
https://mersz.hu/hivatkozas/m537kutatur_34_p3#m537kutatur_34_p3 2022. 05. 11.
- Museums.eu (2021): *The most visited museums in the world*. <http://museums.eu/highlight/details/105664/the-most-visited-museums-in-the-world> 2021. 10. 22.
- Peltier, D. (2018): *Rome Tour Bus Restriction Stirs Europe's Latest Overtourism Controversy*. Skift. Business Travel. <https://skift.com/2018/11/15/rome-tour-bus-restriction-stirs-europes-latest-overtourism-controversy/> 2021. 10. 02.
- Postma, A., Schmuecker, D. (2017): *Understanding and overcoming negative impacts of tourism in city destinations: conceptual model and strategic framework*. Journal of Tourism Futures. Vol. 3 No. 2, pp. 144-156. <https://doi.org/10.1108/JTF-04-2017-0022>
- Raffay, Á., Lőrincz, K., Clark, A. (2014): *Spirituális és üzleti értékek találkozása a vallási turizmusban*. Turizmus bulletin XV. évfolyam 2. szám. pp. 34-42.
- Sadeghian, M. M. (2019): *Negative environmental impacts of tourism, a brief review*. Journal of Novel Applied Sciences, 8, 71-76.
- Seraphin, H., Sheeran, P., Pilato, M. (2018): *Over-tourism and the fall of Venice as a destination*. Journal of Destination Marketing & Management, 9, 374-376. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.01.011>
- Skirka, H. (2019): *Paris to ban tourist buses from city centre*. The National News. <https://www.thenationalnews.com/lifestyle/travel/paris-to-ban-tourist-buses-from-city-centre-1.883456> 2021. 10. 11.
- Smeral, E. (2019): *Overcrowding of tourism destinations: Some suggestions for a solution*. In Overtourism (pp. 163-173). Routledge.
- Smith, M. D., Krannich, R. S. (1998): *Tourism dependence and resident attitudes*. Annals of tourism research, 25(4), pp. 783-802. DOI:10.1016/j.tmp.2014.11.002
- Statista (2021a): *Number of international tourist arrivals worldwide from 2010 to 2020, by region*.
- Statista (2021b): *Leading European city tourism destinations in 2019, by number of bednights*. <https://www.statista.com/statistics/314340/leading-european-city-tourism-destinations-by-number-of-bednights/> 2021. 10. 24.
- Statista (2021c): *Number of international overnight visitors to Paris from 2010 to 2018*. <https://www.statista.com/statistics/310377/international-overnight-visitors-to-paris/> 2021. 10. 23.
- Statista (2021d): *Most visited cultural and recreational sites in France in 2017*. <https://www.statista.com/statistics/1117144/most-visited-tourist-attractions-france/> 2021. 10. 23.
- Statista (2021e): *Number of international arrivals in hotels of the Italian municipality of Rome from 2013 to 2020*. <https://www.statista.com/statistics/750811/number-of-inbound-arrivals-in-the-hotels-of-rome-capital-area-italy/> 2021. 10. 21.
- Statista (2021f): *Total number of hotel nights spent in Amsterdam (Netherlands) from 2008 to 2018*. <https://www.statista.com/statistics/959108/number-of-hotel-nights-spent-in-amsterdam-netherlands/> 2021. 10. 13.
- Statista (2021g): *Total number of asylum applications in France from 2008 to 2019*. <https://www.statista.com/statistics/460355/asylum-applications-france/> 2021. 11. 11.
- Staudenmaier, R. (2019): *How Europe is tackling mass tourism*. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/how-europe-is-tackling-mass-tourism/g-49984950> 2021. 10. 24.
- Zhang, S., Liu, X. (2019): *The roles of international tourism and renewable energy in environment: new evidence from Asian countries*. Renewable energy, 139, 385-394. DOI: 10.1016/j.renene.2019.02.046